

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Адамян В.Я., здобувач PhD

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Г.С. Морозова**

Державний біотехнологічний університет

Впродовж останнього десятиріччя все більшої актуальності набувають питання сталого розвитку. Активна індустріалізація, бурхливий розвиток науки та техніки, розширення та ускладнення структури споживчих потреб надало певні економічні переваги, разом із тим породивши складні проблеми соціального та екологічного характеру. Існування значних соціальних, демографічних, економічних та технологічних диспропорцій у розвитку різних регіонів планети порушує цілісність та урівноваженість її екосистеми, загрожуючи глобальними природними катаклізмами паралельно з небезпеками, пов'язаними з неможливістю генерації достатньої кількості ресурсів, що, у свою чергу, призводить до зростання соціальної напруги та створення передумов до глобальних громадянських та міжнаціональних конфліктів.

Ці виклики призводять до того, що в екологічних системах відбуваються кардинальні зміни, що загрожує виникненням системних кризових явищ. Тож, проблема забезпечення сталого розвитку безпосередньо пов'язана із цілим комплексом економічних та соціально-економічних факторів. Це означає, що параметри, які характеризують сталий розвиток, повинні включати як соціальний, так і економічний вектор. Причому в кожному з них надзвичайно важливу роль відіграють екологічні фактори для підтримки фізіологічних функцій людини або формування особистісних якостей «соціо». Останніми десятиліттями впровадженню провідних європейських практик застосування економічних та фінансових інструментів формування сталого розвитку не приділялося достатньої уваги ні з боку держави, ні самими підприємствами. Отже, тема дослідження є своєчасною та актуальною.

Проблема запровадження фінансових інструментів формування сталого розвитку економіки привертають увагу широкого кола вітчизняних і закордонних дослідників. Ми поділяємо погляди на сутність, роль та функції фінансів провідних вчених, фундаторів вітчизняної фінансової науки: В. Базилевича, М. Білик, І. Бланка, О. Василика, О. Кириленко, В. Кудряшова, С. Лондара, І. Лютого, М. Крупки, С. Онишко, С. Огородника, В. Опаріна, Д. Полозенко, А. Поддєрьогіна, Р. Слав'юка, В. Суторміної, О. Терещенка, С. Юрія, В. Федосова й інших шанованих вчених. Їх наукові здобутки щодо різних аспектів фінансів як багатогранного явища покладено нами в основу власного дослідження.

Втім, як і усіяка проблема, що знаходиться на стадії свого становлення, залучення та використання фінансових інструментів сталого розвитку ще не має належного теоретико-методологічного обґрунтування і потребує детального дослідження його теоретичних та практичних аспектів.

Термін «сталий розвиток» є офіційним українським відповідником англійського терміну «sustainable development», дослівний переклад якого з

урахуванням контексту може бути «життєздатний» або «тривкий розвиток», а розширене його тлумачення – самопідтримуваний розвиток. Стратегія сталого розвитку є альтернативою парадигмі економічного зростання, яка ігнорує екологічну небезпеку від розвитку суспільства за екстенсивною моделлю.

Більш широкого поширення термін «сталий розвиток» набув після того, як у 1987 р. комісія ООН під керівництвом Гру Харлем Брунтланд опублікувала звіт «Наше спільне майбутнє», в якому це поняття визначалось як розвиток суспільства, що задовольняє потреби сьогодення, не приносячи при цьому в жертву здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

За визначенням Всесвітнього комітету з питань довкілля і розвитку при ООН «сталий розвиток» можна розглядати як зобов'язання суспільства діяти у спосіб, що підтримуватиме життя, і дозволить нашим нащадкам жити комфортно у дружньому, чистому і здоровому світі. Іншими словами сталий розвиток – це розвиток суспільства без зростання, яке призводить до виходу за межі господарської ємності біосфери. Тут під розвитком мається на увазі якісне поліпшення, а під зростанням – кількісне збільшення.

Не менш важливим є питання організації розроблення регіональної політики сталого розвитку. Для цього Україна повинна вивчати досвід провідних європейських країн щодо інструментаріїв фінансування та формування сталого розвитку.

Загальна світова практика оперує такими основними механізмами фінансування сталого розвитку:

- мобілізація фінансових ресурсів (зовнішні потоки приватного капіталу, офіційна допомога донорів, зобов'язання розвинених країн, фінансування міжнародних фінансових установ, зокрема Глобального екологічного фонду);
- вивільнення коштів (світове збереження різних видів ресурсів, списання непомірних боргів держав, скорочення видатків державного бюджету);
- податкові надходження (уведення нових невеликих податків).

Однак війна в Україні – це катастрофа для глобального сталого розвитку. Це найбільша гуманітарна катастрофа в Європі за останні десятиліття. Очікується, що глобальна економічна криза призведе до скорочення фінансів держав світу та значно вплине на досягнення цілей сталого розвитку. Крім того, конфлікт впливає на системи торгівлі (наприклад, санкції та їх численні ефекти). Це суттєво порушило макроекономічну стабільність, як підкреслюють багато міжнародних установ, таких як ЄС, Міжнародний валютний фонд та Світовий банк.

Війна впливає на формування та впровадження політики сталого розвитку в Україні та посилює актуальність певних цілей над іншими. Завдяки встановленню цілей сталого розвитку ООН потрібно боротися за кращий, процвітаючий світ для всіх. Для нашої країни напад росії ставить під загрозу досягнення всіх встановлених цілей до 2030 року. Окрім цього, конфлікт уповільнив відновлення після COVID-19 і негативно вплинув на досягнення регіональних і глобальних задач сталого розвитку. Та є прямі наслідки, з якими нам доведеться жити зараз і, можливо, через роки в майбутньому. Тож саме мир є ключовим підґрунтям для досягнення цілей сталого розвитку.